

UCHWAŁA Nr XV/83/2019
RADY GMINY SKARŻYSKO KOŚCIELNE
z dnia 19 listopada 2019 r.

w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skarżysko Kościelne na lata 2020 - 2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz.U. z 2019 r., poz. 506 ze zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz.U. z 2019 r., poz.1507 ze zm.),

RADA GMINY uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skarżysko Kościelne na lata 2020 – 2026 stanowiącą załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Skarżysko Kościelne.

§ 3.

Traci moc Uchwała nr XL/254/2014 Rady Gminy Skarżysko Kościelne z dnia 05 lutego 2014 r. w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skarżysko Kościelne na lata 2014 – 2019.

§ 4.

Uchwałą wchodzi w życie z dniem podjęcia.

WICEPRZEWODNICZĄCA RADY

Monika Kocia

Uzasadnienie

W związku z art. 17 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1507 ze zm.) do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

W obecnym czasie w realizacji jest Strategia przyjęta na lata 2014-2019 i w związku z tym istnieje potrzeba uaktualnienia i przyjęcia nowego dokumentu stanowiącego załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

RADA GMINY
Skarżysko Kościelne
ul. Kościelna 2A
26-115 Skarżysko Kościelne
tel. 41/2714466, fax 41/2714481

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XV/83/2019
Rady Gminy Skarżysko Kościelne
z dnia 19 listopada 2019 r.

Gminna Strategia

Rozwiązywania Problemów Społecznych

na lata 2020 - 2026

Skarżysko Kościelne

SPIS TREŚCI

Część I

1. WSTĘP	3
1.1. Misja	4
1.2. Założenia polityki społecznej	5
1.3. Cele strategiczne	6
2. Diagnoza w zakresie problemów społecznych	6
2.1. Charakterystyka Gminy Skarżysko Kościelne	7
2.2. Bezrobocie	10
2.3. Ubóstwo	12
2.4. Niepełnosprawność	13
2.5. Alkoholizm i narkomania	14
2.6. Przemoc	15
3. Zasoby Gminy Skarżysko Kościelne i ich rola w rozwiązywaniu problemów z zakresu pomocy społecznej	17
3.1. Urząd Gminy	17
3.2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	18
3.2.1. Asystent rodziny	22
3.2.2. Realizacja Projektów	23
3.3. Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii	24
3.4. Placówki oświatowe	26
3.5. Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	27

Część II

1. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych	30
1.1. Pomoc na rzecz rodzin i środowisk dotkniętych problemem bezrobocia	30
1.2. Pomoc osobom niepełnosprawnym	31
1.3. Opieka nad dzieckiem i rodziną	31
1.4. Pomoc na rzecz rodzin dotkniętych problemem uzależnień	32
1.5. System wsparcia osobom bezdomnym	32
1.6. System wsparcia dla ofiar przemocy domowej	33

Część III

1. Zarządzanie i wdrażanie	34
2. Monitoring i ewaluacja	34
3. Postanowienia końcowe	35

Część I

1. Wstęp:

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku, należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skarżysko Kościelne na lata 2020 – 2026 jest kontynuacją i uzupełnieniem zadań oraz osiągnięć zrealizowanych w ramach strategii minionych lat.

Dla Gminy Skarżysko Kościelne była opracowana „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych”, która została przyjęta Uchwałą Nr XL/254/2014 Rady Gminy Skarżysko Kościelne z dnia 05 lutego 2014 roku. Obejmowała ona lata 2014 – 2019 i miała na celu wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu pomocy, umożliwiającego skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych.

Uaktualnienie Strategii ma na celu ukierunkowanie działań gminy w kolejnych latach, dostosowując zadania do aktualnych potrzeb mieszkańców gminy. Konieczność opracowywania i realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (t. j. Dz.U. z 2019 poz.1507 z późn.zm.) i jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym.

Aktualna Strategia nadal wskazuje na kluczowe kwestie społeczne z jakimi borykają się mieszkańcy gminy, na ich niezaspokojone potrzeby oraz wytycza kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych, a także zajmuje się tworzeniem mechanizmów wzmacniających efektywność dokonywanych zmian. Jest dokumentem planistycznym, uwzględniającym w szczególności programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, mające na celu wspieranie grup szczególnego ryzyka, prowadzące do ich integracji. Strategia jest dokumentem określającym kierunki polityki społecznej i zadania rozwiązywania najważniejszych kwestii socjalnych na poziomie gminy. Jest diagnozą rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz długofalowym planem działań zmierzających do efektywnej realizacji pomocy społecznej będącej jednym z najważniejszych zadań administracji publicznej.

Realizacja tych zadań i celów wymaga w dalszym ciągu:

1. kształtowania ogólnych warunków rozwoju i życia mieszkańców Gminy,
2. wsparcia z zewnątrz (pomoc kręgów społecznych, organizacji i instytucji społecznych),
3. odbudowy i wspierania warunków umożliwiających odzyskanie i utrzymanie samodzielności w rozwiązywaniu problemów życiowych i radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych,
4. kształtowania i wspierania warunków sprzyjających wyzwoleniu wrażliwości i aktywności zawodowej,
5. wspomaganie jednostek i grup dotkniętych problemami w radzeniu sobie z zadaniami rozwojowymi,
6. stworzenie możliwości sprostania obecnym i przyszłym zagrożeniom socjalnym oraz problemom związanym ze zmianami zachodzącymi w społeczności i społeczeństwie globalnym.

Dokument został opracowany przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarżysku Kościelnym, przy wykorzystaniu własnych materiałów sprawozdawczych i analiz, materiałów z Działu Ewidencji Ludności Urzędu Gminy oraz danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Skarżysku-Kamiennej.

1.1 Misja

Apatia i niemożność odnalezienia się w nowej rzeczywistości prowadzą do ciągłego obniżenia się zdolności mieszkańców do samodzielnego rozwiązywania problemów i uzależnienia się od sformalizowanych procedur instytucji państwowych i samorządowych. Wysoko niepokojące jest także trwałe uzależnienie się od pomocy społecznej i niechęć do podejmowania osobistej odpowiedzialności za los własny i własnej rodziny, prowadzący do wykorzystania pomocy społecznej i instytucji gminnych, jako naturalnego i należnego sposobu świadczeń ze strony społeczeństwa.

Jednym z głównych celów prowadzonej polityki społecznej powinno być, zatem wyrobienie umiejętności społecznych w tym zakresie, aby mieszkańcy potrafili samodzielnie rozwiązywać pojawiające się przed nimi problemy i zagrożenia. Instytucje państwowe i samorządowe winny pełnić wobec jednostek, rodzin i organizacji społecznych rolę pomocniczą.

W myśl maksymy:

„Pomóc temu , komu trzeba.

Tak, jak tego potrzebuje.

Wtedy, gdy sytuacja tego wymaga –

- by nie musieć pomagać mu stale”.

1.2 Założenia polityki społecznej

Założenia polityki społecznej realizowanej przez Gminę Skarżysko Kościelne zdefiniowane są wobec następujących obszarów:

1. przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu najsłabszych grup społecznych żyjących w ubóstwie, wynikającym szczególnie z bezrobocia w połączeniu z takimi dysfunkcjami jak: niezaradność opiekuńczo - wychowawcza, alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie.
2. rozwój systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz osób starszych,
3. rozwój systemu pomocy dziecku i rodzinie w celu zapewnienia opieki i wychowywania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców oraz dzieciom niedostosowanym społecznie,
4. wdrażanie i monitorowanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Założenia polityki społecznej realizowane będą poprzez:

- zagwarantowanie udziału organizacji pozarządowych w budowaniu i realizacji systemowych działań na rzecz integracji i wyrównywania szans grup największego ryzyka,
- prowadzenie działań umożliwiających wykorzystanie środków finansowych Funduszy Strukturalnych, w oparciu o zasadę partnerstwa i współpracę różnych podmiotów działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych,
- opracowanie i realizację programów zgodnych z celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- podejmowanie działań profilaktyczno-interdyscyplinarnych na rzecz dzieci i ich rodzin,
- pobudzanie społecznej aktywności ukierunkowane na wyrabianie umiejętności zaspokojenia potrzeb we własnym zakresie – tworzenie społeczeństwa odpowiedzialnego za los własny i własnych rodzin,
- współtworzenie punktów wsparcia dla osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym (w szczególności dla osób bezrobotnych),
- specjalistyczne szkolenia dla kadry pracującej z osobami z grup szczególnego ryzyka.

Głównym narzędziem stosowanym w celu dokonania pozytywnych zmian będzie praca socjalna rozumiana jako wszelkie działania typu prospołecznego, których celem jest podtrzymywanie, chronienie lub rozwijanie interesów jednostek, rodzin, grup i społeczności. Celem podejmowanych działań będzie nie tylko łagodzenie skutków trudnej sytuacji, w jakiej znalazło się wiele rodzin, ale również usuwanie przyczyn zaistniałej sytuacji oraz zapobieganie ich powstawaniu. W tym znaczeniu

działania z zakresu pracy socjalnej będą polegały na udzielaniu pomocy wszystkim tym, którzy nie posiadają środków do egzystencji godnej człowieka. Pomoc w uzyskaniu tych środków i osiągnięciu najwyższego możliwego stopnia samodzielności odnosi się do ostatecznych celów pracy socjalnej, czyli umożliwienia kierowania własnym postępowaniem oraz niezależności od innych w procesie zabezpieczenia warunków niezbędnych dla realizacji egzystencji godnej człowieka. Tego rodzaju cel zakłada również to, że samowystarczalność najwyższego stopnia ma podstawowe znaczenie dla osiągnięcia przez jednostkę najwyższego poziomu godności, szacunku dla samego siebie i poczucia własnej wartości. Zdolność do niezależności od innych wzmacnia zdolność dokonywania wyborów i samostanowienia oraz zmniejsza potencjalną możliwość kontroli zewnętrznej, manipulacji i wyzysku.

1.3 Cele strategiczne

1. Stworzenie efektywnego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych,
2. Tworzenie warunków sprzyjających umocnieniu instytucji rodziny,
3. Aktywizacja osób bezrobotnych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
4. Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych i osób starszych,
5. Stworzenie sprawnego systemu profilaktyki uzależnień.

Założenia polityki społecznej oraz cele strategiczne pozostają aktualne i nadal obejmują te same obszary .

2. Diagnoza w zakresie problemów społecznych

Diagnoza problemów społecznych została dokonana w oparciu o rozeznanie środowiskowe pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarżysku Kościelnym oraz dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Skarżysku-Kamiennej. W 2019 roku został sporządzony raport na podstawie diagnozy problemów społecznych w Gminie Skarżysko Kościelne, który szczegółowo przedstawia skalę zagrożeń wśród dorosłych mieszkańców Gminy, uczniów szkół oraz sprzedawców napojów alkoholowych. Uzyskane wyniki pozwoliły wskazać obszary do rozwoju, które możliwie najdokładniej odpowiadają potrzebom miejscowej społeczności w zakresie szeroko pojętej jakości życia, w której zawiera się m.in. budowanie profilaktyki zagrożeń społecznych.

2.1. Charakterystyka Gminy Skarżysko Kościelne

Gmina Skarżysko Kościelne położona jest w Północno-Wschodniej części Małopolski na obszarze Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej na pograniczu Wzgórz Koneckich z Przedgórzem Hłeckim na obszarze dawnego Zagłębia Staropolskiego. Jej tereny rozciągają się na obrzeżach Gór Świętokrzyskich, w dolinie Obszaru Chronionego Krajobrazu rzeki Kamiennej. W pobliżu naszej Gminy znajdują się ważne szlaki komunikacyjne, zarówno droga krajowa E77 Warszawa - Kraków, jak i trasa 42 Skarżysko-Kamienna – Starachowice – Hża, a także ważny, jeden z największych towarowych węzłów kolejowych Skarżysko-Kamienna – Lipowe Pole, co daje możliwości rozwoju firm, dla których potrzebne są duże powierzchnie magazynowe i możliwości przeładunku towarów. W bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się Miasto Skarżysko-Kamienna, co ułatwia i zapewnia obsługę miejscowej ludności w zakresie instytucjonalnym i komunikacji zbiorowej. Położenie geograficzne Gminy sprawia, że niewykorzystane dostatecznie tereny budowlane stanowią atrakcyjną ofertę dla inwestorów. Jako jednostka administracyjna Gmina Skarżysko Kościelne wchodzi w skład województwa świętokrzyskiego i powiatu skarżyskiego. Z dniem 01.01.1995 r. Gmina Skarżysko Kościelne została reaktywowana i w jej skład weszły takie miejscowości jak: Skarżysko Kościelne, Grzybowa Góra, Lipowe Pole Skarbowe, Lipowe Pole Plebańskie, Świerczek. Od 01.01.2001 r. dołączyły do nas Majków i Michałów z Gminy Wąchock, a od 01.01.2004 r. Kierz Niedźwiedzi z Gminy Mirów. Według stanu na dzień 31.12.2014 r. ludność Gminy Skarżysko Kościelne liczyła 6314 osób, z czego 3216 to kobiety, a 3098 to mężczyźni. Około 60% ludności stanowi ludność w wieku produkcyjnym. Zgodnie z danymi ewidencji ludności, stan na dzień 31.12.2016 r. ludność Gminy Skarżysko Kościelne liczyła 6263, z czego 3195 to kobiety, a 3068 to mężczyźni. Natomiast na dzień 31.12.2018 r. ludność Gminy Skarżysko Kościelne wynosiła 6167 osób, z czego 3143 to kobiety, a 3024 to mężczyźni. Obserwujemy więc, że liczba ludności naszej Gminy na przestrzeni ostatnich lat maleje.

Mapa Gminy Skarżysko Kościelne

Gmina Skarżysko Kościelne

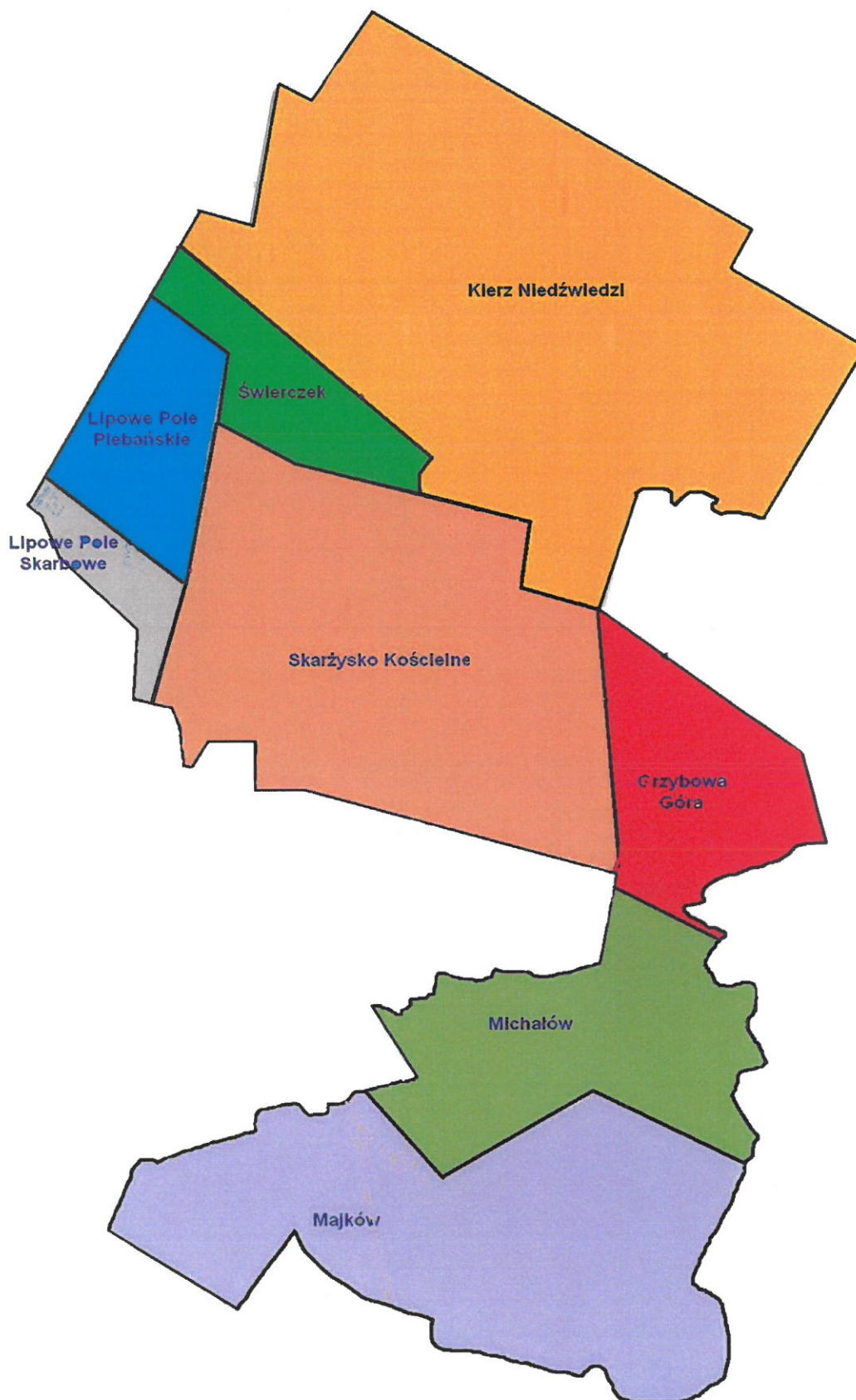

Tabela 1. Liczba ludności gminy (z podziałem na płeć) na dzień 31.12.2014 r.

<i>Miejscowość</i>	<i>Kobiety</i>	<i>Mężczyźni</i>	<i>Ogółem</i>
Grzybowa Góra	498	488	986
Kierz Niedźwiedzi	398	373	771
Lipowe Pole Pl.	221	221	442
Lipowe Pole Sk.	133	153	286
Majków	478	459	937
Michałów	143	137	280
Skarżysko Kościelne	1199	1127	2326
Świerczek	146	140	286
Razem:	3216	3098	6314

Źródło: Ewidencja ludności Urzędu Gminy

Tabela 2. Liczba ludności gminy (z podziałem na płeć) na dzień 31.12.2016 r.

<i>Miejscowość</i>	<i>Kobiety</i>	<i>Mężczyźni</i>	<i>Ogółem</i>
Grzybowa Góra	495	487	982
Kierz Niedźwiedzi	401	371	772
Lipowe Pole Pl.	220	217	437
Lipowe Pole Sk.	129	150	279
Majków	463	451	914
Michałów	141	135	276
Skarżysko Kościelne	1201	1121	2322

Świerczek	145	136	281
Razem:	3195	3068	6263

Źródło: Ewidencja ludności Urzędu Gminy.

Tabela 3. Liczba ludności gminy (z podziałem na płeć) na dzień 31.12.2018 r.

<i>Miejscowość</i>	<i>Kobiety</i>	<i>Mężczyźni</i>	<i>Ogółem</i>
Grzybowa Góra	474	477	951
Kierz Niedźwiedzi	401	368	764
Lipowe Pole Pl.	215	215	430
Lipowe Pole Sk.	126	149	275
Majków	466	456	922
Michałów	134	132	266
Skarżysko Kościelne	1182	1104	2286
Świerczek	145	128	273
Razem:	3143	3024	6167

Źródło: Ewidencja ludności Urzędu Gminy.

2.2. Bezrobocie

W kwestii bezrobocia na przestrzeni lat niewiele się zmienia. Nadal jest ono zasadniczym problemem osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. Bezrobocie jest problemem, który oprócz wymiaru ekonomicznego ma duże znaczenie społeczne i psychologiczne. Brak możliwości znalezienia pracy powoduje powstanie negatywnych skutków, którymi dla osoby bezrobotnej są m.in. dezaktualizacja zdobytej wiedzy i doświadczeń zawodowych, spadek poczucia własnej wartości i funkcjonowanie poniżej własnych możliwości. W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy problemy te nasilają się i w konsekwencji prowadzą do ubóstwa, frustracji, izolacji, wycofania się z życia społecznego. Bezrobocie jest przyczyną rozszerzenia się zjawiska

patologii społecznych, ma również wpływ na poziom i jakość życia rodzinnego. Trwały brak pracy jest czynnikiem, który ma decydujący wpływ na zaspokojenie ważnych potrzeb społecznych, w różnych sferach życia, prowadzi także do narastania takich problemów jak: ubóstwo, problemy edukacyjne, zdrowotne, poczucie zagrożenia itp. Brak możliwości zatrudnienia powoduje niewydolność rodzin, które oczekują wsparcia finansowego oraz wielopłaszczyznowych działań w ramach pracy socjalnej świadczonych przez ośrodek pomocy społecznej.

Z danych GOPS wynika, że z roku na rok liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu dysfunkcji bezrobocia stale wzrasta.

Głównym celem polityki lokalnej w zakresie zwalczania bezrobocia powinno być podjęcie działań pomocowych zmierzających do zwiększenia aktywności w poszukiwaniu pracy, a w końcowym efekcie wyjścia z bezrobocia i z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej. Na uwagę w tej kwestii zasługują również projekty ze środków Unii Europejskiej, które odgrywają ogromną rolę w aktywizacji osób bezrobotnych. To dzięki pozyskanym środkom finansowym osoby bezrobotne mogą pozyskać nowe kwalifikacje i umiejętności zawodowe, niezbędne do uzyskania pracy, ale i również wiary we własne siły i zdolności niezbędne do wyjścia z bezrobocia.

Tabela 4. Struktura bezrobocia w Gminie Skarżysko Kościelne w latach 2014 – 2018.

	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Liczba bezrobotnych – ogółem:</i>	628	582	485	360	363
<i>- kobiety</i>	275	276	230	186	170
<i>- mężczyźni</i>	353	306	255	174	193
<i>Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku:</i>	111	92	104	85	75
<i>- kobiety</i>	56	46	50	49	40
<i>- mężczyźni</i>	55	46	54	36	35
<i>Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku:</i>	517	490	381	275	288
<i>- kobiety</i>	219	230	180	137	130
<i>- mężczyźni</i>	298	260	201	138	158
<i>Dane: PUP Skarżysko-Kamienna</i>					

Rozmiary i cechy bezrobocia stawiają je w rzędzie najważniejszych i jednocześnie najtrudniejszych do rozwiązania problemów ekonomicznych, politycznych i społecznych.

2.3 Ubóstwo

Ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących czynników warunkujących patologię życia społecznego w sensie najbardziej dramatycznym: egzystencjalnym, instytucjonalnym i politycznym. Jest składnikiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb, co często prowadzi do frustracji. Ubóstwo jest, zatem zjawiskiem powszechnym i niebezpiecznym, co gorsze obecnie obserwuje się szereg zmian, które ciągle je pogłębiają i poszerzają. Pojęcie ubóstwa powstałego na drodze indywidualnych sytuacji życiowych obejmuje takie aspekty jak:

- wielodzietność
- uzależnienia (zwłaszcza narkomania i alkoholizm);
- niepełnosprawność wszelkiego rodzaju, fizyczna, psychiczna, umysłowa;
- samotność (zjawisko szczególnie częste wśród emerytów i rencistów posiadających niskie uposażenia finansowe);
- wychowywanie się w rodzinach niepełnych i rozbitych;
- niski status wykształcenia prowadzący do bezrobocia;
- przewlekła choroba;
- inne przeżycia (np. śmierć kogoś bliskiego) utrudniające aktywne i prawidłowe funkcjonowanie;

Warto też zauważyć, że w wielu przypadkach problemy te nie występują pojedynczo, ale zespołowo, nawarstwiają się, stawiając jednostkę w bardzo niekorzystnej sytuacji. Problemy ubóstwa i prawa do minimum egzystencji rozważane są często w kontekście godności człowieka. Bieda jest naruszeniem prawa do subsystencji, a także pogwałceniem godności ludzkiej. Antropologiczna podstawa prawa do zabezpieczenia minimum egzystencji zawarta jest, bowiem w godności ludzkiej. Potrzeba zdecydowanych działań w celu przeciwdziałania ubóstwu w Polsce wynika z rosnących zagrożeń, które rodzi ubóstwo, ale także z deklaracji i programu działania Światowego Szczytu Rozwoju Społecznego ONZ, które zostały zaakceptowane również przez Prezydenta RP w Kopenhadze w 1995 r. W deklaracji czytamy m. in. "(...) zobowiązujemy się do podejmowania wysiłków na rzecz eliminacji ubóstwa". W tym celu "(...) opracujemy w trybie pilnym narodową politykę i strategię zmierzającą do istotnego ograniczenia ubóstwa w możliwie najkrótszym czasie, zmniejszenia nierówności i wykorzenia absolutnego ubóstwa".

2.4 Niepełnosprawność

Pojęcie niepełnosprawności obejmuje trzy wyróżnione przez Światową Organizację Zdrowia terminy:

- uszkodzenie - rozumiane jako wszelkiego rodzaju zaburzenia czy nieprawidłowości anatomicznej, fizjologicznej lub psychicznej struktury czy funkcji organizmu;
- niemożność czy niezdolność do wykonywania pewnych czynności;
- upośledzenie - oznaczające sytuację, w której posiadane ograniczenia uniemożliwiają jednostce pełnienie podstawowych ról społecznych.

Definicja niepełnosprawności jest bardzo płynna i nie daje się jasno sprecyzować. W życiu każdego człowieka pojawiają się momenty mniejszych lub większych możliwości czy też ograniczeń fizycznych. To, co obecnie jest dla nas łatwo dostępne, za kilka lat może być barierą nie do pokonania. Pomijając dysfunkcje z powodów nieszczęśliwych wypadków, jest wiele przyczyn pogłębiania się wraz z wiekiem niepełnosprawności i dysfunkcji. Wbrew obiegowym opiniom, niepełnosprawność jest brakiem przystosowania funkcji danego organizmu do warunków, w jakich się znajduje.

Zgodnie z definicją sformułowaną przez Światową Organizację Zdrowia (WHO): *Osoba niepełnosprawna to osoba, u której istotne uszkodzenia i obniżenie sprawności funkcjonowania organizmu powodują uniemożliwienie, utrudnienie lub ograniczenie sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie, biorąc pod uwagę takie czynniki jak płeć, wiek oraz czynniki zewnętrzne.* Poszukiwanie więc wspólnego mianownika i optymalne kształtowanie środowiska człowieka w zakresie dostępności jest jak najbardziej oczywistą sprawą. Jednak ze względu na naszą różnorodność kulturową i etniczną oraz postrzeganie człowieka jako jednostki niepowtarzalnej, nie ma rozwiązań idealnych. Toteż etykietę "niepełnosprawny" możemy otrzymać w każdym momencie i na każdym etapie naszego życia. Wyróżnia się trzy główne rodzaje dysfunkcji:

- fizyczne,
- umysłowo-psychiczne,
- pozostałe i bliżej nieokreślone.

Głównym celem polityki społecznej wobec niepełnosprawności na terenie Gminy Skarżysko Kościelne winno być podjęcie działań we wszystkich ważnych strefach życia: zatrudnieniu, edukacji, zabezpieczeniu socjalnym, dostępie do dóbr i usług, likwidację wszelkiego rodzaju barier

(architektonicznych, komunikacyjnych, psychologicznych), tworzenie różnych form samopomocy w rozwiązywaniu problemów życia społecznego umożliwiających pełną integrację społeczną i przeciwdziałającą marginalizacji społecznej.

Na terenie Gminy kwestią osób niepełnosprawnych zajmuje się wyłącznie Ośrodek Pomocy Społecznej. W Gminie brakuje przede wszystkim specjalistów, ośrodków specjalistycznych oraz wsparcia dla osób niepełnosprawnych.

Obok niepełnosprawności znaczącym problemem staje się kwestia osób starszych, ich funkcjonowania w środowisku – jest to wynikiem starzejącego się społeczeństwa. Duża odpowiedzialność spoczywa w tym względzie na Ośrodku Pomocy Społecznej, który jest realizatorem usług opiekuńczych. Na przestrzeni lat obserwujemy wzrost zapotrzebowania na tę formę pomocy, gdyż coraz częściej rodziny same nie są w stanie zapewnić swoim seniorom wystarczającej opieki. Wzrasta też coraz bardziej zainteresowanie społeczeństwa umieszczaniem najstarszych, chorych członków rodziny w Domach Pomocy Społecznej.

2.5. Alkoholizm i narkomania

Uzależnienie jest chorobą duszy (psychiki) i emocji. Polega ono na utracie kontroli nad własnym życiem, braniu środków odurzających pomimo problemów, które one wywołują oraz na wzrastającej tolerancji organizmu. Środki odurzające, szczególnie alkohol i narkotyki, wywołują w człowieku, który z nich korzysta, przekonanie, że są środkami pomagającymi załatwić różne problemy, zrealizować ważne potrzeby. Tłumią one emocje na krótką chwilę, ale gdy przestają działać, problemy powracają ze zdwojoną siłą. Osoba uzależniona czasami zdaje sobie sprawę z tego, że środek odurzający jest przyczyną jej kłopotów, niszczy zdrowie, ale zamiast przestać go używać, bierze coraz więcej. Dzieje się tak, dlatego, że nie kontroluje już swojego życia.

Najistotniejsze cechy, a zarazem objawy uzależnienia to:

- przymus używania substancji psychoaktywnej,
- upośledzenie kontroli nad używaniem danej substancji w zakresie dawek oraz niemożności przerwania przyjmowania,
- zależność fizyczna uzewnętrzniająca się występowaniem objawów abstynencyjnych (osłabienie, nadmierne pocenie, drżenie, zaburzenia układu pokarmowego, lęki), które uniemożliwiają prawidłowe funkcjonowanie,

- wzrost tolerancji będący wynikiem przystosowania organizmu do określonej dawki danego środka psychoaktywnego (dla uzyskania tych samych efektów trzeba zwiększyć dawkę),
- postępujące zaniedbywanie innych zainteresowań na rzecz zdobywania i przyjmowania środka uzależniającego,
- występowanie poważnych problemów zdrowotnych,
- destrukcyjność, zażywanie substancji psychoaktywnej, pomimo szkód, jakie ona czyni w sferze fizycznej, psychicznej i społecznej.

Uzależnienie jest chorobą bardzo trudną do wyleczenia, gdyż dotyczy trzech najważniejszych sfer życia człowieka. Leczenie rozpoczyna się od odtrucenia organizmu, po czym następuje długotrwały okres terapii, którego celem jest utrwalenie abstynencji oraz przywrócenie pacjentowi zdolności normalnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Alkoholizm oraz narkomania są chorobami, które dotyczą całą rodzinę, a nie tylko jednego z jej członków. Rodzina taka funkcjonuje w sposób nieprawidłowy, jest zamknięta na kontakty z otoczeniem. Rodziny takie zalicza się do rodzin patologicznych, czyli chorych.

Problem alkoholizmu i narkomanii wymaga podjęcia natychmiastowych działań profilaktycznych. Profilaktyka to przede wszystkim edukacja, informacja i wyposażenie osób nadużywających w umiejętności odmawiania, stawianie realistycznych celów. Zajęcia profilaktyczne mogą być realizowane w szkołach, grupie terapeutycznej bądź grupie wsparcia.

Działająca na terenie Gminy Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii jest miejscem pierwszego kontaktu dla osób z problemem alkoholowym. Wstępnie motywuje do terapii i informuje o możliwościach leczenia osób uzależnionych. Komisja udziela pomocy prawnej, służy radą, informuje o organizacjach, domach i poradniach, które działają na rzecz osób uzależnionych i współuzależnionych. GKRPAiN realizuje swoje działania poprzez przyjęte Uchwałą Rady Gminy Skarżysko Kościelne coroczne Gminne Programy Profilaktyki.

2.6. Przemoc

Przemoc ma swoje źródło w problemach i zmaganiach wewnętrznych człowieka, czyli może być spowodowana żalem, smutkiem, poczuciem krzywdy. Przemoc jest jednym z powszechnie spotykanych stanów frustracji. Frustracja to negatywne zmiany zachowania, które pojawiają się

wówczas, gdy jednostka napotyka na trudności lub przeszkody, uniemożliwiające jej zrealizowanie swojego celu. Wszyscy doświadczają frustracji częściej lub rzadziej, ale w rzeczywistości trudno przeżyć bez niej chociażby kilka dni. Niektórzy badacze uważają, że agresja jest wskaźnikiem frustracji. Agresję definiuje się najczęściej jako świadome, zamierzone działanie, mające na celu wyrządzenie komuś szeroko rozumianej szkody - fizycznej, psychicznej lub materialnej. Jej charakterystyczną cechą jest używanie przez kogoś siły fizycznej lub psychicznej wobec osoby o zbliżonych możliwościach, mającej zdolność skutecznej obrony. Agresja jest często, lecz nie zawsze, sposobem wyrażania złości. W szczególnych warunkach agresja może przeradzać się w przemoc.

Przemoc to wykorzystanie swojej przewagi nad drugim człowiekiem (fizycznej, emocjonalnej, społecznej, duchowej). Mamy z nią do czynienia wówczas, gdy osoba słabsza (ofiara) poddana jest przez dłuższy czas negatywnym działaniom osoby lub grupy osób silniejszych (sprawcy przemocy).

Przemoc w rodzinie może być zarówno skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, bez żadnych wątpliwości należy ją zakwalifikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Mimo, że w relacjach międzyludzkich istniała ona od zawsze, o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny.

Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Doświadczanie przez dziecko przemocy fizycznej lub bycie jej świadkiem może być przyczyną problemów emocjonalnych w dorosłym życiu. Nie mniej, a często jeszcze bardziej destrukcyjne działanie mogą wywierać wulgarnie wyzwiska, poniżanie i groźby (straszenie przemocą).

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

1. Jest intencjonalna. Przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
2. Siły są nierówne. W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy.
3. Narusza prawa i dobra osobiste. Sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).
4. Powoduje cierpienie i ból. Sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Zgodnie z art. 207 §1 Kodeksu Karnego, przemoc w rodzinie jest przestępstwem.

3. Zasoby Gminy Skarżysko Kościelne i ich rola w rozwiązywaniu problemów z zakresu pomocy społecznej.

3.1. Urząd Gminy

Gmina Skarżysko Kościelne jest podstawową jednostką lokalnego samorządu terytorialnego, powołaną dla organizacji życia publicznego na swoim terytorium. Wszystkie osoby, które na stałe zamieszkują na obszarze Gminy z mocy ustawy o samorządzie gminnym, stanowią gminną wspólnotę samorządową realizującą swoje zbiorowe cele lokalne poprzez udział w referendum oraz poprzez swoje organy. Urząd Gminy Skarżysko Kościelne realizuje zadania własne gminy oraz zadania zlecone. Urzędem kieruje Wójt, przy pomocy Sekretarza i Skarbnika.

Zgodnie z zasadą pomocniczości zadania gminy w zakresie pomocy społecznej zostały najbardziej rozbudowane. To właśnie gminy są najmniejszymi jednostkami podziału terytorialnego państwa i to one znajdują się najbliżej potrzebujących. Zgodnie z art. 6 ustawy o samorządzie gminnym do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Nadrzędnym celem gminy jest zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty.

Rola gmin w realizacji zadań pomocy społecznej jest szczególna. W praktyce indywidualne i zbiorowe potrzeby wspólnoty mieszkańców pojawiają się i są zaspakajane przede wszystkim w środowisku lokalnym. Na szczeblu gmin pomoc społeczna kierowana jest wprost do osób najbardziej potrzebujących. Skupia się ona na doraźnym rozwiązywaniu konkretnych problemów. Gmina jako niewielka społeczność ma możliwość zidentyfikować osoby potrzebujące wsparcia w taki sposób, aby pomoc stała się bardziej efektywna i trafiła do tych, którzy jej najbardziej potrzebują.

Najbardziej rozległy jest katalog obowiązkowych zadań własnych gminy:

- Zapewnienie podstaw egzystencji,
- Przyznawanie zasiłków,
- Prowadzenie pracy socjalnej,
- Utrzymywanie infrastruktury socjalno-technicznej,
- Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych ,

- Ochrony dziecka i rodziny,
- Planowania i sprawozdawczości,
- Opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne.

Wiodącą rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie Gminy Skarżysko Kościelne odgrywa Ośrodek Pomocy Społecznej. Nie bez znaczenia jest także działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Największymi podmiotami funkcjonującymi na terenie Gminy, z którymi Gmina prowadzi współpracę w rozwiązywaniu problemów społecznych są:

- Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej,
- Urząd Pracy,
- Przedszkole,
- Szkoły Podstawowe,
- Gminna Biblioteka Publiczna
- Komenda Powiatowa Policji w Skarżysku-Kamiennej, poprzez Dzielnicowego Gminy.

3.2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Ośrodki pomocy społecznej są to jednostki organizacyjne wykonujące zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie.

Pomoc społeczna umożliwia przezwycięzanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz wójtowie, burmistrzowie (prezydenci miast) na poziomie gmin. Realizując zadania pomocy społecznej współpracują oni, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje:

- osobom posiadającym obywatelstwo polskie, mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

- cudzoziemcom mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, posiadającym zezwolenie na osiedlenie się, zgodę na pobyt tolerowany lub status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej,
- obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którzy uzyskali zezwolenie na pobyt.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy.

Główne cele pomocy społecznej:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Potencjalnymi klientami pomocy społecznej są osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku. W grupie tej występuje bardzo niepokojące zjawisko pozostawania bez pracy powyżej 36 miesięcy, co powoduje trwałe zmiany w rodzinie. Pracownicy socjalni dysponują wnikliwą diagnozą sytuacji społeczno-bytowej rodzin oraz faktyczną oceną zainteresowania bezrobotnych zmianą swojej sytuacji życiowej. Ponadto działalność ośrodka ukierunkowana jest na działaniach profilaktycznych zapobiegających powstaniu niepożądanych (kryzysowych, patologicznych) sytuacji.

Za niezmiernie ważne uważamy zmianę świadomości Klientów korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Praca nad uświadomieniem Klientom, że to oni są odpowiedzialni

za rozwiązanie swojego problemu powinna być uwieczniona podpisaniem kontraktu współpracy z pracownikiem socjalnym. Taki kontrakt nakłada na Klienta oraz rodzinę szereg zobowiązań monitorowanych przez pracownika socjalnego.

Do zadań pracownika socjalnego należy w szczególności:

1. praca socjalna;
2. dokonywanie analizy i oceny zjawisk, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej oraz kwalifikowanie do uzyskania tych świadczeń;
3. udzielanie informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania życiowych spraw osobom, które dzięki tej pomocy będą zdolne samodzielnie rozwiązywać problemy będące przyczyną trudnej sytuacji życiowej; skuteczne posługiwanie się przepisami w realizacji tych zadań;
4. pomoc w uzyskaniu dla osób w trudnej sytuacji życiowej poradnictwa dotyczącego możliwości rozwiązywania problemów i udzielania pomocy przez właściwe instytucje państwowe, samorządowe i organizacje pozarządowe oraz wspieranie w uzyskiwaniu pomocy;
5. udzielanie pomocy zgodnie z zasadami etyki zawodowej;
6. pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie działań samopomocowych w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób, rodzin, grup i środowisk społecznych;
7. współpraca i współdziałanie z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii i skutków negatywnych zjawisk społecznych, łagodzenie skutków ubóstwa;
8. inicjowanie nowych form pomocy osobom i rodzinom mającym trudną sytuację życiową oraz inspirowanie powołania instytucji świadczących usługi służące poprawie sytuacji takich osób i rodzin;
9. współuczestniczenie w inspirowaniu, opracowaniu, wdrożeniu oraz rozwijaniu regionalnych i lokalnych programów pomocy społecznej ukierunkowanych na podniesienie jakości życia.

Pracą socjalną są działania, których celem jest usamodzielnianie osób i rodzin, pomoc w odzyskiwaniu bądź wzmacnianiu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie (np. organizowanie wsparcia środowiskowego, organizowanie porad i konsultacji specjalistycznych, poszukiwanie dodatkowych źródeł finansowania istotnych potrzeb życiowych rodzin, udzielanie informacji, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia).

Przy wykonywaniu zadań pracownik socjalny jest zobowiązany :

1. kierować się zasadami etyki zawodowej,
2. kierować się zasadą dobra osób i rodzin, którym służy, poszanowania ich godności i prawa tych osób do samostanowienia,

3. przeciwdziałać praktykom niehumanitarnym i dyskryminującym osobę, rodzinę lub grupę,
4. udzielać osobom zgłaszającym się pełnej informacji o przysługujących im świadczeniach i dostępnych formach pomocy,
5. zachować w tajemnicy informacje uzyskane w toku czynności zawodowych, także po ustaniu zatrudnienia, chyba, że działa to przeciwko dobru osoby lub rodziny,
6. podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie.

Tabela 5. Rodziny objęte pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarżysku Kościelnym:

<i>Rok</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
<i>Liczba rodzin</i>	284	270	302	315	349
<i>Liczba osób w rodzinie</i>	760	721	751	753	697
<i>Ponadto pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej</i>	396	344	420	436	406
<i>- liczba osób w tych rodzinach</i>	1050	838	952	990	841

Źródło: Sprawozdania GOPS.

Tabela 6. Główne powody przyznania pomocy z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

<i>Powód przyznania</i>	<i>2014r. – liczba rodzin</i>	<i>2015r. – liczba rodzin</i>	<i>2016r. – liczba rodzin</i>	<i>2017r. – liczba rodzin</i>	<i>2018r. – liczba rodzin</i>
<i>Bezrobocie</i>	191	168	232	187	211
<i>Ubóstwo</i>	43	54	46	44	42
<i>Niepełnosprawność</i>	58	67	63	55	64
<i>Alkoholizm</i>	18	42	33	10	20
<i>Długotrwała lub ciężka choroba</i>	41	59	65	54	30

Źródło: Sprawozdawczość GOPS.

Ponadto na terenie naszej Gminy z pomocy w formie dożywiania w szkole skorzystało: **w roku 2014** – 194 dzieci, **w roku 2015** – 169 dzieci, **w roku 2016** – 173 dzieci, **w roku 2017** – 137 dzieci, **w roku 2018** – 147 dzieci. Koszty obiadów w/w dzieci były pokryte przez ośrodek pomocy społecznej.

3.2.1. Asystent rodziny

Od 2013 roku w Gminie Skarżysko Kościelne rodziny mające trudności w pełnieniu ról opiekuńczych i wychowawczych są wspierane przez asystenta rodziny, który pomaga w przezwyciężaniu trudności związanych z opieką i wychowaniem małoletnich dzieci.

W przypadku gdy Ośrodek Pomocy Społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Jeśli rodzinny wywiad środowiskowy potwierdzi występowanie trudności w zakresie wypełnienia przez rodzinę funkcji opiekuńczo-wychowawczej wobec małoletnich dzieci, kierownik ośrodka pomocy społecznej przekazuje kwestionariusz wywiadu asystentowi rodziny, który podejmuje pracę z tą rodziną.

Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub miejscu wskazanym przez rodzinę. Asystent ma za zadanie ułatwić rodzicom wypełnianie ról społecznych, aby rodzina mogła normalnie funkcjonować. Jego zadaniem jest również nie dopuścić do umieszczania dzieci poza rodziną - w placówkach opiekuńczo – wychowawczych lub rodzinach zastępczych. Jeśli jednak dzieci znajdują się w pieczy zastępczej, rolą asystenta są działania na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny (praca z rodzicami biologicznymi). Asystent m.in. wspiera te osoby, które pochodzą z rozbitych rodzin, a teraz same, w dorosłym życiu mają problemy rodzinne i potrzebują pomocy w odzyskiwaniu zdolności samodzielnego funkcjonowania. Możliwość taka wynika z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która nałożyła na gminy obowiązek udzielania pomocy rodzinom dysfunkcyjnym. Powierzając asystentowi pracę z rodziną, uwzględnia się przede wszystkim zakres pomocy, jaka powinna być jej udzielona. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, motywując rodzinę do aktywnego współdziałania w realizacji planu pracy z rodziną. Asystent może także pracować z rodziną na podstawie postanowienia sądowego. Zadania asystenta rodziny określa art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadaniem jest przede wszystkim opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny, udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w uzyskaniu zatrudnienia, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego. Oznacza to pomoc bardzo wszechstronną – od pomocy w codziennych obowiązkach domowych - uczeniu racjonalnego gospodarowania, żywienia, sprzątanania itp. do pomocy przy poszukiwaniu zatrudnienia, załatwianiu

spraw urzędowych, rozwiązywaniu problemów i konfliktów, które występują w rodzinie. Zadaniem asystenta jest również wzbudzenie w podopiecznych wiary w swoje możliwości oraz motywowanie do podejmowania działań do tej pory uznawanych za niemożliwe, uświadomienie im, że to od nich zależy los ich rodziny. Asystent rodziny to jedno z nowych stanowisk, jakie powinno zostać dopisane do wykazu pracowników samorządowych zatrudnianych przez gminy i powiaty – również przez naszą Gminę.

3.2.2. Realizacja Projektów

„Badź aktywny – zainwestuj w siebie” – Działanie 9.1 Aktywna integracja zwiększająca szanse na zatrudnienie, Oś priorytetowa 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skarżysku Kościelnym w roku 2019 przystąpił do projektu z Europejskiego Funduszu Społecznego.

CEL PROJEKTU:

Celem projektu jest wzrost aktywności społecznej, zawodowej i edukacyjnej 35 osób (w tym osób niepełnosprawnych) zagrożonych wykluczeniem społecznym z Gminy Skarżysko Kościelne w okresie od 01.07.2019 r. do 30.06.2021 r. oraz

1. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych;
2. Zwiększenie samooceny oraz poziomu motywacji do zmiany sytuacji życiowej;
3. Pobudzenie postaw przedsiębiorczości;
4. Poprawienie sytuacji społeczno-materialnej.

ZAKRES WSPARCIA:

- * poradnictwo zawodowe – indywidualne i grupowe,
- * konsultacje psychologiczne
- * poradnictwo prawne,

- * pośrednictwo pracy,
- * szkolenia / kursy zawodowe,
- * staże.

Strategia na przyszłe lata tj. 2020 -2026 powinna również uwzględnić projekty systemowe, ponieważ obejmują one kompleksowe działania różnych form wsparcia i przyczyniają się do zwiększenia aktywności społecznej uczestników, którzy z coraz większym zaangażowaniem włączają się w akcje organizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej.

3.3 Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii

Komisja powołana jest do inicjowania działań interwencyjnych i profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych. Celem działań profilaktycznych komisji jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych oraz zwiększanie zdolności do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi. Komisja zajmuje się wspieraniem osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowaniem zdrowego stylu życia oraz pomocą rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych. Ponadto realizuje określone ustawowo zadania gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Do zadań komisji należy w szczególności:

1. Zwiększenie dostępności różnorodnych form pomocy i terapii zarówno dla osób uzależnionych jak i dla członków rodzin z problemem alkoholowym (dzieci, współmałżonków, rodziców).
2. Inicjowanie pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, wobec rodzin, w których występują problemy alkoholowe.
3. Inicjowanie innych przedsięwzięć z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych.

4. Współdziałanie z organami gminy, instytucjami, zakładami pracy, osobami fizycznymi, stowarzyszeniami oraz organizacjami społecznymi w zakresie promocji trzeźwego stylu życia i wartości abstynencji oraz rozwiązywania problemów alkoholowych.
5. Podejmowanie działań zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego.
6. Kierowanie na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego.
7. Kierowanie do sądów rejonowych wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w zakładzie lecznictwa odwykowego.
8. Prowadzenie kontroli przestrzegania warunków i zasad sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych.

Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzi rozmowy motywacyjno-interwencyjne z osobami nadużywającymi alkoholu oraz podejmuje działania zmierzające do poddania się leczeniu odwykowemu osób uzależnionych od alkoholu.

Tabela 7. Działalność GKRPA w latach 2014 - 2018

	<i>Liczba wniosków, dotyczących leczenia odwykowego</i>	<i>Liczba wniosków skierowanych do Sądu o przymusowe leczenie</i>
2014 rok	13	7
2015 rok	24	4
2016 rok	17	7
2017 rok	17	4
2018 rok	18	7

Źródło: Dane GKRPA.

3.4. Placówki Oświatowe.

Placówka oświatowa powinna zapewnić opiekę dziecku, zagwarantować mu należne prawa, stworzyć warunki właściwego rozwoju psychicznego i fizycznego, służyć pomocą. Na terenie Gminy Skarżysko Kościelne znajduje się pięć Szkół Podstawowych oraz Przedszkole Samorządowe.

Wychowanie oznacza całokształt zamierzonych oddziaływań środowiska społecznego na osobę, mających na celu kształtowanie systemu wartości, norm, postaw, wyboru celu życia. Przybiera formę instytucjonalną w przedszkolach, szkołach, jednakże spojrzenie na zagadnienie wychowania nie może być zawężane do aspektu edukacji, ponieważ proces przekazywania młodemu pokoleniu dziedzictwa kulturowego i wzorów zachowań odbywa się w rodzinie, grupach rówieśniczych, organizacjach społecznych.

Placówki oświatowe realizują zadania określone w Ustawie o systemie oświaty oraz w przepisach wykonawczych wydanych na jej podstawie. W realizacji tych zadań w sposób pośredni lub bezpośredni pomagają placówkom inne instytucje, także ośrodki pomocy społecznej. Pomoc taka przejawia się nie tylko w dofinansowaniu do podręczników (wg odrębnych przepisów), doraźnej pomocy materialnej, z której korzystają rodzice/ opiekunowie (związanej z rozpoczęciem roku szkolnego), profilaktycznych pogadanek lub przedstawień teatralnych, organizowaniu kolonii lub obozów w okresie wakacji bądź ferii zimowych (organizowanych przez Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), ale przede wszystkim w dożywianiu dzieci i młodzieży przez cały rok szkolny.

Na terenie naszej Gminy – w Szkole Podstawowej w Skarżysku Kościelnym, w Szkole Podstawowej w Majkowie, w Przedszkolu Samorządowym w Skarżysku Kościelnym – znajdują się stołówki, w których dzieci korzystają z ciepłych posiłków. W Szkole Podstawowej w Grzybowej Górze, w Szkole Podstawowej w Kierzu Niedźwiedzim oraz w Szkole Podstawowej w Lipowym Polu Skarbowym uczniowie korzystają z dożywiania, które jest dowożone do tych placówek.

Tabela 8. Placówki oświatowe na terenie Gminy Skarżysko Kościelne – stan na dzień 30.09.2019 r.

<i>Wyszczególnienie</i>			<i>Ilość placówek</i>	<i>Ilość oddziałów</i>	<i>Ilość dzieci/uczniów</i>
Przedszkole	Samorządowe	Skarżysku Kościelnym	1	3	75

Punkty Przedszkolne	4	4	64
Szkoły Podstawowe	5	43	426
Klasa „0” przy Szkołach Podstawowych	4	4	42

Źródło: Urząd Gminy.

Mówiąc o oświacie, wychowaniu i edukacji nie sposób nie wspomnieć o rodzinie, jako najważniejszej jednostce funkcjonującej w społeczeństwie, którą należy wspierać i chronić, ponieważ od niej wszystko się zaczyna i bardzo wiele zależy. Rodzina posiada swoje funkcje oraz zadania, jakie pełni na rzecz członków, zaspokajając ich potrzeby.

Aby rodzina spełniała swoją rolę potrzebuje odpowiednich do tego warunków. Zachwianie podstawowych funkcji rodziny może spowodować u jej członków zniechęcenie do działania, pozytywnego postrzegania świata, utratę własnej wartości, brak perspektyw. W życiu człowieka pozbawionego rodziny pojawia się poczucie zbędności i wyłania się w efekcie grupa ludzi marginalnych i wykluczonych z uczestnictwa w życiu społecznym. Grupa ta wyzwała nowe negatywne zjawiska w postaci patologii społecznych. Kryzys rodziny skutkuje kłopotami wychowawczymi, różnego rodzaju dysfunkcjami, a ofiarami tych zjawisk są najmłodsi – dzieci.

Problemy wychowawcze przejawiają się głównie w problemach w nauce, kontaktem z papierosami i alkoholem oraz wulgarnym sposobem wyrażania się. Stąd niezmiernie ważne jest współdziałanie wielu podmiotów oraz współpraca z profesjonalistami i specjalistami. Tu ważna jest współpraca nie tylko z Poradnią Pedagogiczno – Psychologiczną w Skarżysku – Kamiennej, ale również znajdującym się na terenie naszej Gminy Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Odzwierciedleniem takiej współpracy jest m.in. praca w zespołach interdyscyplinarnych, które działając wspólnie z przedstawicielami oświaty mogą: objąć rodziców/opiekunów dysfunkcyjnych pomocą pedagogiczno-psychologiczną, pomocą materialną(kolonie, obozy, dożywianie, stypendia), zapisać na zajęcia specjalistyczne, albo skierować sprawę do sądu rodzinnego lub opiekuńczego.

3.5 Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów

alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów, o których mowa w ust. 2, realizują procedurę „Niebieskiej Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie to grupa specjalistów różnych dziedzin, podejmująca się współpracy celem udzielenia pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym problemem przemocy. Działania te skierowane są na rozwiązanie konkretnego problemu. Celem głównym zespołu interdyscyplinarnego jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, poprzez:

- integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu,
- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie
- realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2015-2020,

Zespół Interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.

Do zadań grup roboczych należy, w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,

- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
- informowanie Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego o efektach działań.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. Prace w ramach grup roboczych są prowadzone w zależności od potrzeb zgłaszanych przez Zespół lub wynikających z problemów występujących w indywidualnych przypadkach. Realizują oni zadania zgodnie z procedurą „Niebieskiej Karty”.

W dniu 9 czerwca 2011 roku Zarządzeniem Nr 45/2011 Wójta Gminy Skarżysko Kościelne został powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Tabela 9. Liczba Niebieskich Kart, które wpłynęły do Zespołu:

	<i>Liczba Niebieskich Kart</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>
2014 roku	18	34
2015 roku	18	33
2016 roku	15	34
2017 roku	17	38
2018 roku	19	37

Źródło: Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Skarżysku Kościelnym.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i pracownicy socjalni wraz z przedstawicielami zainteresowanych instytucji stale realizują procedurę „Niebieskiej Karty”.

Część II

1. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

1.1 Pomoc na rzecz rodzin i środowisk dotkniętych problemem bezrobocia.

Cel strategiczny

Celem planowanych działań przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Skarżysku Kościelnym jest wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia. Adresatami programu są osoby bezrobotne z Gminy, które są klientami ośrodka pomocy społecznej i wykazują aktywność w poszukiwaniu pracy.

Cele operacyjne

- Budowanie sieci współpracy między instytucjami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów bezrobocia (Powiatowy Urząd Pracy),
- Zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej,
- Przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych wynikających z bezrobocia,
- Współpraca z podmiotami gospodarczymi w zakresie zatrudniania osób bezrobotnych, utworzenie miejsc pracy,
- Udzielanie pomocy finansowej oraz innych form pomocy adresowanych do bezrobotnego zgodnie z zasadą indywidualizacji procesu pomagania,
- Przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej,
- Udział osób bezrobotnych w projektach ze Środków Unijnych celem podniesienia swoich kwalifikacji zawodowych i zwiększenia szans na zatrudnienie.

1.2 Pomoc osobom niepełnosprawnym

Cel strategiczny

Celem strategicznym jest udzielenie wszechstronnej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem niepełnosprawności, długotrwałej i ciężkiej choroby oraz wyrównywanie szans i integracja osób niepełnosprawnych.

Cele operacyjne

- Zapewnienie kompleksowej i łatwo dostępnej informacji o usługach i świadczeniach społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych,
- Współpraca ze służbami zdrowia oraz innymi instytucjami zajmującymi się problemem niepełnosprawności i długotrwałej choroby celem podejmowania kompleksowych działań,
- Doskonalenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym i chorym w tym usług opiekuńczych,
- Udzielanie pomocy finansowej w miarę posiadanych środków finansowych,
- Stworzenie możliwości pozyskania miejsc w Środowiskowym Domu Samopomocy w Skarżysku-Kamiennej,
- Efektywne wykorzystywanie dostępnych funduszy,
- Systemowe monitorowanie potrzeb osób niepełnosprawnych.

1.3. Opieka nad dzieckiem i rodziną

Cel strategiczny

Budowa kompleksowego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz propagowanie prawidłowego wzorca funkcjonowania rodziny.

Cele operacyjne

- Pomoc rodzinom w przywróceniu prawidłowego funkcjonowania i zapobieganie jej rozpadowi,
- Udzielanie pomocy finansowej na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych,
- Objęcie dożywianiem jak największej liczby dzieci i młodzieży szkolnej, potrzebującej tej formy pomocy,
- Przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom dezorganizującym życie rodziny,
- Wczesne oddziaływanie profilaktyczne, jako metoda kształtowania postaw zapobiegających kryzysowi rodziny,

- Objęcie pomocą rodzin dysfunkcyjnych w postaci przydzielenia im asystenta rodziny,
- Wydawanie Karty Dużej Rodziny.

1.4. Pomoc na rzecz rodzin dotkniętych problemem uzależnień

Cel strategiczny

Współpraca z lokalnymi instytucjami i organizacjami pomagającymi osobom uzależnionym i ich rodzinom poprzez doskonalenie form pracy z tymi osobami w celu ich mobilizacji do podjęcia leczenia odwykowego oraz promowanie zdrowego stylu życia, wolnego do alkoholu oraz innych uzależnień.

Cele operacyjne

- Wielokierunkowa i kompleksowa pomoc osobom uzależnionym oraz członkom ich rodzin,
- Kreowanie i promowanie zdrowego stylu życia,
- Wdrażanie nowoczesnych form profilaktyki, kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży,
- Działalność edukacyjna i informacyjna w zakresie profilaktyki uzależnień,
- Współpraca z Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii oraz innymi instytucjami zajmującymi się problemem uzależnień.

1.5 System wsparcia osobom bezdomnym

Z przeprowadzonej diagnozy środowisk objętych pomocą społeczną wynika, iż zjawisko bezdomności na terenie Gminy Skarżysko Kościelne nie jest zjawiskiem ilościowo istotnym. W związku z tym nie wymaga ono podejmowania działań zmierzających do zorganizowania stacjonarnej placówki zajmującej się osobami bezdomnymi. Ważnym jednak celem operacyjnym jest opracowanie informatora zawierającego dostępne formy pomocy dla osób bezdomnych, które w przyszłości mogą pojawić się na terenie Gminy.

1.6 System wsparcia dla ofiar przemocy domowej

Cel strategiczny

Przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zachowaniom agresywnym wśród dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne

- Opracowanie Gminnego programu przeciwdziałania przemocy;
- Działania profilaktyczne skierowane do sprawców przemocy;
- Współpraca z instytucjami oraz organizacjami zajmującymi się problemem przemocy;
- Działania interwencyjne podejmowane wobec ofiar przemocy domowej;
- Współpraca z Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Realizacja procedury „Niebieskiej Karty”.

Część III

1. Zarządzanie i wdrażanie.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych będzie realizowana zgodnie z przyjętymi celami strategicznymi i celami operacyjnymi. Istotnym narzędziem wdrażania strategii jest oddziaływanie samorządu Gminy Skarżysko Kościelne na lokalne obszary społeczne: obszar informacji, wiedzy i kapitału. Realizacja strategii prowadzona będzie przez instytucje i jednostki pomocy społecznej, a także inne podmioty wspomniane w niniejszej Strategii w zakresie swoich kompetencji.

Realizacja celów strategii rozwiązywania problemów społecznych może być finansowana w szczególności ze:

1. środków pochodzących z budżetu gminy w zakresie finansowania zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej oraz w innych obszarach ujętych w Strategii,
2. środków pochodzących z budżetu państwa na zadania zlecone gminie przez administrację rządową,
3. środków budżetu Wojewody,
4. środków budżetu korkowego,
5. środków finansowych zewnętrznych (programy pomocowe):
- Projekty Unii Europejskiej.

2. Monitoring i ewaluacja

Skuteczność funkcjonowania przyjętej Strategii zależeć będą od monitoringu i ewaluacji oraz od budowy programów celowych rozwijających przyjęte cele operacyjne.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawiać się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Ewaluacja służy poprawie jakości, efektywności i spójności pomocy udzielanej w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w odniesieniu do poszczególnych grup docelowych pomocy oraz najbardziej dotkliwych problemów.

Wszystkie wyżej wymienione cele są i będą w dalszym ciągu realizowane, gdyż nie straciły one na aktualności. Podjęte problemy nadal dotyczą mieszkańców naszej Gminy, a wszystkie realizowane zadania nie są wystarczające i nie można ich zaprzestać z uwagi na stale pogarszającą się sytuację społeczno – ekonomiczną.

3. Postanowienia końcowe

Działania określone w powyższej Strategii są zadaniami ogólnospołecznymi i ważnym elementem polityki społecznej Gminy Skarżysko Kościelne.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest programem wieloletnim. Nakreśla ona długofalowe działania mające na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Stanowi podstawę tworzenia projektów budżetu Gminy w zakresie pomocy społecznej na kolejne lata. Strategia podlegać będzie modyfikacji w zależności od zaistniałych potrzeb.

W dużej części powodzenie zaplanowanych przedsięwzięć zależeć będzie od aktywności i zmobilizowania szerokiego spektrum osób, organizacji i instytucji oraz od efektywności polityki społecznej i gospodarczej kraju. Z uwagi na stale zmieniającą się sytuację społeczno – ekonomiczną staje też przed nami coraz więcej celów i zadań do realizacji.

Rozwój zdolności do wykonywania stojących przed nami zadań jest również jednym z kluczowych czynników wpływających na skuteczność ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe niezbędne do realizacji części zadań stawianych w dokumencie strategii.

Aby jednak strategia spełniała oczekiwania konieczne jest pobudzanie instytucji lokalnych do aktywności oraz integracji wszystkich środowisk lokalnych.

WICEPRZEWODNICZĄCA RADY

Monika Kocia